УКРАЇНСЬКА МОВА

Л. П. Петрюк, З. Г. Рисована

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

по проведенню тематичного оцінювання в початковій школі

ВИДАВНИЦТВО СВІТ ДИТИНСТВА

4-50

Л. П. Петрюк
З. Г. Рисована

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

по проведенню
тематичного оцінювання
з української мови
в початковій школі

Харків
«Світ дитинства»
2003

УДК 807
ББК 74.261.4
П30

Рецензент
Канд. пед. наук, доц. кафедри навчального й дошкільного виховання Харківського державного педагогічного університету ім. Г. С. Сковороди *І. В. Цепова*

Художник *С. Е. Кулинич*

ISBN 966-544-305-4

© Л. П. Петрюк, З. Г. Рисована, 2003
© Видавництво «Світ дитинства», оригінал-макет, художнє оформлення, 2003

Зміст

Поради щодо роботи з методичним посібником та зошитом для контрольних робіт 4

I. Оцінювання умінь і навичок мовленнєвої діяльності

Слухання і розуміння прослуханого (аудіювання) 5
Говоріння і письмо (діалогічне та монологічне висловлювання) 42
Монологічне мовлення. Усний (письмовий) переказ, усний (письмовий) твір 53

II. Знання з мови й мовлення, мовні уміння й навички

Тести (мовні знання й уміння) 76

III. Оцінювання орфографічних і пунктуаційних умінь

Диктант 100

IV. Графічні навички письма. Техніка письма. Культура оформлення письмових робіт

Тексти для списування 117
Додаток 119

Поради щодо роботи з методичним посібником та зошитом для контрольних робіт

- Завдання у зошитах для 2, 3, 4 класів використовувати для поточного контролю знань (самостійні роботи, тематична перевірка знань) та періодичного контролю (контрольні роботи).
- Інформація, отримана на підставі поточного контролю, є основою для опрацювання методики роботи вчителя на уроці, запобігання відставанню окремих учнів, раціонального використання учбового часу, запорукою досягнення поурочних цілей.
- Періодичний контроль спрямовується на визначення й оцінювання сформованості загальнопредметних умінь і навичок учнів згідно «Критеріїв оцінювання навчальних досягнень учнів з окремих предметів».
- Рівень складності завдань та їхня кількість добираються з урахуванням диференційованого та індивідуального підходу в навчанні.
- У посібнику подано текстовий матеріал до контрольних робіт.

Види перевірки	2 клас		3 клас		4 клас	
	I сем.	II сем.	I сем.	II сем.	I сем.	II сем.
Аудіювання	1	1	1	1	1	1
Діалог	1	—	1	—	1	—
Усний переказ		1				
Усний твір				1	—	1
Письмовий переказ					1	1
Тести (мовні знання й уміння)			2	2	2	2
Диктант		1	2	2	2	2
Списування		1		1	—	1
Загальна кількість перевірок за семестр	2	4	6	7	7	8

Примітка: кількість перевірок орієнтовна.

І. ОЦІНЮВАННЯ УМІНЬ І НАВИЧОК МОВЛЕННЄВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Слухання і розуміння прослуханого (аудіювання)

Перевірка аудіативних умінь здійснюється фронтально в 2–4 класах у кінці кожного семестру за допомогою тестових завдань.

Для перевірки якості сформованості аудіативних умінь використовують незнайомий текст. Учитель читає його учням, а потім пропонує тести, що складаються із запитань з варіантами відповідей.

У 2 класі учням пропонується 4 запитання з двома варіантами відповідей. У 3–4 класах — шість запитань з трьома варіантами відповідей. Запитання мають стосуватися фактичного змісту, послідовності подій, головної думки.

Матеріал для контрольного завдання: зв'язний текст художнього стилю відповідно до вимог програми.

Одиниця контролю: правильність виконання тестових завдань.

Оцінювання: у 2 класі за кожну правильну відповідь на запитання учень одержує 3 бали, у 3–4 класах — 2 бали.

ТЕКСТИ ДЛЯ АУДІЮВАННЯ

2 клас

Через потік

Андрійко і Ніна, школярі-першокласники, поверталися зі школи.

У них на шляху був ярок. Припекло весняне сонце, розтанув сніг, і ярком потекла вода.

Шумить бурхливий потік. Стоять перед потоком Андрійко й Ніна.

Андрійко швидко перебрів через потік, став на протилежному березі. Подивився хлопчик на Ніну, й соромно йому стало.

Бо він же в чобітках, а Ніна — в черевичках. Як же вона перебреде?

«Ой, як недобре я зробив, — подумав Андрійко. — Чому я зразу не побачив, що Ніна в черевичках?»

Андрійко перебрів потік назад, підійшов до Ніни й каже:

— Це я хотів довідатись, чи глибоко. Бо переправлятися будемо вдвох.

— Як? — здивувалась Ніна. — Адже я в черевичках.

— Сідай мені на спину, — сказав Андрійко.

Ніна сіла на спину Андрійкові, й хлопчик перевіз її. *(121 слово)*

(За В. Сухомлинським)

Тестові завдання

1. Куди йшли школярі?
   а) до школи; б) зі школи.
2. Що зустріли діти по дорозі?
   а) глибоку яму; б) потік у ярку.
3. Чому Ніна не змогла перейти через потік?
   а) їй було страшно; б) була в черевичках.
4. Як Андрійко допоміг Ніні?
   а) переніс її через потік; б) подав їй руку.

Ніна і гусак

П'ятирічна дівчинка Ніна йшла з дому в дитячий садок

На стежці, якою йшла Ніна, сидів великий білий гусак. А поряд з ним сиділо з десяток менших гусей і десятків зо три гусенят.

Ніна з острахом глянула на гусака. Який він великий і страшний, який у нього довгий дзьоб.

Боязко оглядаючись, Ніна зійшла зі стежки, щоб обминути гусака. А гусак підняв голову, зашипів, підбіг до Ніни й ущипнув її за ногу. Гуси весело ґелґотіли

Ніна заплакала й втекла додому.

Мама сказала Ніні:

— Не треба боятися, він і не нападатиме. Дивись на нього сміливо, йди на нього, не обминай.

Ніна знову пішла тією ж стежкою. На стежці сидів гусак, а поруч з ним — гуси й гусенята.

Ніна сміливо глянула на гусака. Гусак сидів на стежці й ніби ждав, що ж воно буде.

А Ніна все йшла до нього і йшла стежкою, й дивилася сміливо, думаючи: не боюсь я тебе, гусаче.

Гусак злякався, зійшов зі стежки, побіг, оглядаючись, по траві, а за ним побігли гуси і гусенята.

А Ніна сміливо йшла стежкою.

Гуси про щось тривожно заґелґотіли. *(130 слів)*

(В. Сухомлинський)

Тестові завдання

1. Куди йшла Ніна?
   а) до школи; б) у дитячий садок.
2. Чому гуси спочатку весело гоготіли?
   а) їм сподобалась дівчинка; б) раділи, що налякали її.
3. Що порадила мама дівчинці?
   а) йти по стежці прямо і не боятись;
   б) обминути гусей.
4. Чому потім гуси тривожно заґелґотіли?
   а) злякалися дівчинки; б) були здивовані.

Мишків велосипед

Мишкові купили велосипед. А живе він поруч зі школою. Між садибою його батьків і шкільною садибою сад, так що й їхати ніде. Мишко привів свого велосипеда, мов коня на вуздечці.

Хлопці оточили Мишка. Обмацували колеса, педалі, руль. Велосипед всім подобався. Діти заздрили Мишкові.

— Ну що ж, катайся, — сказав Федько й відійшов від велосипеда так, немовби йому й не хотілося покататись.

— Ти думаєш, мені справді дуже хочеться на ньому кататись? — байдужим тоном запитав Мишко. — Бери, пробуй.

Федько, не вірячи своїм вухам, взявся за руль, сів на велосипеда та й покотив по шкільному стадіону. Катався аж до дзвінка на урок.

На першій перерві катався Іван, на другій — Степан, на третій — Сергій, на четвертій — Оля.

Залишилися кататися й після уроків. Велосипед переходив з рук в руки. До четвертої години накаталися всі.

Мишко привів велосипеда о пів на п'яту, мов коня на вуздечці.

— Де ти до цього часу катався? — здивувалась мати. — Хіба ж так можна?

— А я й не катався...

— Як — не катався?

— Хлопці каталися... й дівчатка.

Мама полегшено зітхнула й сказала, немов сама до себе:

— Єдине, чого я боялась: що кататимешся ти. *(180 слів)*

(В. Сухомлинський)

Тестові завдання

1. Чому Мишко не їхав на велосипеді, а привів його, мов коня на вуздечці?
   а) боявся їхати; б) ніде було їхати.
2. Хто катався на велосипеді на перервах?
   а) Мишко; б) однокласники Мишка.
3. Чого боялася мама Мишка?
   а) що Мишко впаде з велосипеда;
   б) що кататиметься тільки він;
4. Яким був Мишко?
   а) добрим товаришем; б) жадібним хлопчиком.

Як Микола став хоробрим

Першокласник Микола прийшов сьогодні до школи дуже рано. На лавці під високою тополею сиділо двоє дівчаток. Вони дивились на дерево. Щось зацікавило їх там, в очах у дівчаток хлопчик помітив тривогу

Раптом над великою тополиною гілкою знялася пташка, запищала тривожно. І в ту ж мить біля лавки впало маленьке пташеня.

Микола зрозумів, що пташеня випало з гнізда, а мати його — в розпачі.

Одна з дівчаток взяла пташеня й сказала:

— Якби ж це хто сміливий був зараз у школі... він би поліз на дерево й поклав пташеня в гніздо.

Микола був дуже боязким. Але слова дівчинки вразили його. Невже вона вважає його боягузом?

— Я полізу, — сказав Микола.

— Ти? — запитали дівчатка й з подивом подивились на хлопчика.

Микола поклав пташеня за пазуху й поліз на тополю. Від страху в нього тремтіли руки й ноги, але він ліз і ліз все вище й вище. Поклавши пташеня в гніздо, Микола зліз на землю.

Дівчатка дивились на нього з захопленням. *(155 слів)*

(В. Сухомлинський)

Тестові завдання

1. До якого класу ходив Микола?
   а) до першого; б) до другого.
2. Яким хлопчиком він був?
   а) сміливим; б) боязким.
3. Що почував хлопчик, коли поліз на дерево, щоб покласти пташеня в гніздо?
   а) страх; б) гордість.
4. Чому дівчатка дивилися на Миколу із захопленням?
   а) Він був їхнім однокласником;
   б) Вважали його сміливим хлопчиком.

Неслухняний глечик

Раз мама топила в печі, а я пустував: зачепив ключкою мальований глечик за вушко та й тягаю по полу. Мама насварилася:

— Грай, глечику, грай, підеш без вушка!

Я почув теє, сам собі дивуюся, чого це мама не на мене гримають, а на глечика, та й радий тому. «Аби не на мене», — думаю й далі граюся. Коли це глечик — хрясь! — з полу додолу й розлетівся в черепки.

«Угадала мама — розбився-таки вражий глечик», — думаю собі.

Побачила теє мати та мовчки за віника. А я бачу це та й думаю: «Ну, ну, — що буде далі? Невже ж оце мама будуть бити неслухняного глечика, що розбився?»

А про себе й байдуже. Мама підійшла ближче, та не глечика, а мене по руках, по руках!

— А не я тобі казала — не грайся глечиком, бо розіб'єш?

— Мамо! Ви ж не мені, то ви глечикові казали! — репетую.

— Глечик глухий, а ти — із вухами, сякий-такий сину. Не тебе ж глечик, а ти його по полу волочив!

Та й знову, та й знову.

«От тобі й маєш, — думаю, — на кого сварилися, а кому дісталося». *(176 слів)*

(С. Васильченко)

Тестові завдання

1. Як пустував хлопчик?
   а) заважав матері топити піч;
   б) тягав ключкою по полу глечик.
2. На кого сварилася мати?
   а) на хлопчика; б) на глечика.
3. Чому радів хлопчик?
   а) що йому було весело; б) що мама лає не його.
4. Кого наказала мама?
   а) на кого сварилась; б) того, хто розбив глечик.

Списав задачу

Павлик прийшов до школи дуже стурбований. Дома він довго сидів над задачею й не міг розв'язати її. Тепер він прийшов до

школи, щоб у когось списати задачу. Бо працювати сам Павлик не любив.

Прийшла Зіна. Вона добре вміла розв'язувати задачі. Павлик запитав у неї:

— Зіно, на скільки питань задача?

— На троє, — відповіла Зіна. — А хіба ти не розв'язав?

— Не вийшла... Дай, Зіно, списати...

— Ой? Павлику, чому ж ти сам не хочеш працювати? — запитала Зіна.

Вона дала йому свій зошит.

Павлик почав списувати. Списав одну дію, другу, перейшов до третьої. У третій дії він помітив у Зіни помилку. Там, де треба було написати 23, Зіна написала 32.

У своєму зошиті Павлик написав правильно, а Зіні не сказав, що в неї помилка.

Учителька зібрала зошити для перевірки.

Наступного дня вона принесла зошити.

— У Павлика — п'ять, — сказала вчителька. — Молодець, Павлику, добре попрацював над задачею. А в тебе, Зіно, — чотири. Помилку допустила...

Зіна поблідла. Вона глянула на Павлика. Павлик почервонів і схилив голову над партою. *(161 слово)*

(В. Сухомлинський)

Тестові завдання

1. Яким Павлик прийшов до школи?
   а) стурбованим; б) задоволеним.
2. Що списував Павлик у Зіни?
   а) приклади; б) задачу.
3. Що зробив Павлик, коли помітив помилку в зошиті у Зіни?
   а) списав без помилки; б) сказав про помилку Зіні.
4. Чому почервонів Павлик?
   а) від задоволення, що отримав п'ятірку;
   б) було соромно перед Зіною.

Як Сергійко навчився жаліти

Маленький хлопчик Сергійко гуляв біля ставка. Він побачив дівчинку, що сиділа на березі.

Коли Сергійко підійшов до неї, вона сказала:

— Не заважай мені слухати, як хлюпають хвилі.

Сергійко здивувався. Він кинув у ставок камінець. Дівчинка запитала:

— Що ти кинув у воду?

Сергійко ще більше здивувався.

— Невже ти не бачиш? Я кинув камінець.

Дівчинка сказала:

— Я нічого не бачу, бо я сліпа.

Сергійко від подиву широко відкрив очі й довго дивився на дівчинку.

Так, дивуючись, він і додому прийшов. Він не міг уявити: як це воно, коли людина нічого не бачить?

Настала ніч. Сергійко ліг спати. Він заснув з почуттям подиву.

Серед ночі Сергійко прокинувся. Його розбудив шум за вікном. Шумів вітер, в шибки стукав дощ. А в хаті було темно.

Сергійкові стало страшно. Йому пригадалася сліпа дівчинка. Тепер хлопчик уже не дивувався. Його серце стиснув жаль.

Як же вона, бідна, живе в отакій темряві?!

Сергійкові хотілося, щоб скоріше настав день. Він піде до сліпої дівчинки. Не дивуватиметься більше. Він пожаліє її. *(165 слів)*

(В. Сухомлинський)

Тестові завдання

1. Де гуляв Сергійко?
   а) на березі річки; б) біля ставка.
2. Кого він там зустрів?
   а) бабусю; б) дівчинку.
3. Якою вона була?
   а) маленькою; б) сліпою.

4. Чому її слова дивували Сергійка?

а) бо він не міг уявити, як це людина нічого не бачить;

б) бо були несподіваними та невчасними.

3 клас

Чому ж посміхався Дмитро

Вісім хлопців — вихованців однієї школи-інтернату — у неділю пішли за околицю міста.

За містом стояла висока гора, зразу ж за горою — урвище, а внизу — Дніпро. Хлопці сіли на горі. Зняли картузи й поклали їх під високою сосною, що росла над урвищем. Сіли на траву та й читають цікаву книжку.

Раптом знявся вітер. Хлопці підняли голови від подиву: вітер був такий дужий, що на сосні зломило гілку. Вихром підхопило один картуз і понесло, понесло над урвищем, над Дніпром.

Зник картуз у сірому вихорі, що покотився вже десь аж на протилежному березі Дніпра.

Картузи були нові, вчора їх тільки видали. Ніхто ще не встиг зробити помітку на своєму картузі, а тут таке лихо: один картуз занесло бурею, а решту змішало, згорнуло в купу під сосною.

Як тільки вщух шум вітру, хлопці кинулись до картузів.

Сім хлопців бігли до сосни, кожному хотілося добігти швидше, бо знали ж всі, що одного картуза не вистачає.

Кожен взяв картуза, який потрапив до рук. Повертаючись до того місця, де вони читали, хлопці здивувались: один їхній товариш, Дмитро Соколенко, сидить, як і сидів. Він не вставав, коли всі схопилися за картузом.

Сім хлопців, одягаючи картузи, йшли до Дмитра. Кожному з них хотілося щось запитати у Дмитра. Але, побачивши, як посміхається Дмитро, кожен з них нахилив голову й опустив очі. Хлопцям стало соромно.

І то добре. *(221 слово)*

(В. Сухомлинський)

Тестові завдання

1. Куди пішли хлопці?
   а) на річку;
   б) у сусіднє село;
   в) за околицю міста.
2. Скільки їх було?
   а) сім; б) вісім; в) шість.
3. Яка ріка текла за горою?
   а) Дністер; б) Дніпро; в) Ворскла.
4. Що сталося від вітру?
   а) понесло картуз над річкою;
   б) зламало дерево;
   в) зірвало листя з дерев та кущів.
5. Скільки хлопців побігло за картузами?
   а) сім хлопців;
   б) вісім хлопців;
   в) шість хлопців.
6. Чому вони нахилили голови і опустили очі, повертаючись до Дмитра?
   а) було сумно;
   б) стало соромно;
   в) не хотіли його бачити.

Конвалія

Вже півроку хворіє наша однокласниця Наталя. Тяжка в неї хвороба: ноги нерухомі, немов чужі. Лежить Наталя в ліжку день і ніч.

Ми не забуваємо про Наталю, ходимо до неї щодня. Ми навчилися добре читати — й Наталя навчилася. Щодня кожен з нас малював на аркушику метелика або ластівку й ніс малюнок свій дівчинці. Вона дуже любить метеликів і ластівок.

Весною Наталине ліжко поставили біля вікна. Вона дивилась на траву, на листя й говорила:

— Як мені хочеться ходити по траві!

Одного разу Наталя побачила в траві великі зелені листочки — немов дві стрілки.

— Дивіться, — прошепотіла вона, — конвалія!

В садку справді росла конвалія. Де вона взялася тут, серед трави?

Ми щодня ходили дивитися, чи скоро зацвіте конвалія. Коли між зеленими листками появилися білі дзвіночки, Наталя була така рада, що щічки її почервоніли.

Та сталося нещастя. Вночі була велика злива. Рано-вранці, до сходу сонця, коли Наталя ще спала, ми прийшли в садок і побачили: конвалія зламана.

Що ж робити? Для Наталі це ж буде велике горе...

Ми взяли лопату, пішли до лісу, викопали конвалію, перенесли її з великою грудкою землі до Наталиного садка й посадили у неї під вікном.

Прокинувшись, Наталя попросила маму відкрити вікно. Ми ждали її.

Наталя усміхнулась до нас і запитала:

— А як там конвалія?

— Цвіте. Дивись, як біліють дзвіночки...

— А я боялась... гроза вночі була... вітер... Мені снилось, що буря зламала конвалію... *(223 слова)*

(В. Сухомлинський)

Тестові завдання

1. Скільки часу хворіла Наталя?
   а) місяць; б) тиждень; в) півроку.
2. Як часто відвідували її однокласники?
   а) щодня; б) щотижня; в) щомісяця.
3. Яких тварин Наталя любила?
   а) метеликів і ластівок;
   б) метеликів і журавлів;
   в) жучків і ластівок.

4. Куди поставили весною Наталине ліжко?
   а) на ґанку ; б) біля вікна; в) біля дверей.
5. Яке нещастя сталося з конвалією?
   а) хтось її зірвав;
   б) хтось її вкрав;
   в) її зламала злива.
6. Як повели себе діти?
   а) купили нову конвалію;
   б) намалювали конвалію;
   в) викопали конвалію в лісі й посадили у Наталі під вікном.

Як народжується дощ

Жив на світі Дощик. Ще нічого він не вмів робити — ні житечко напувати, ні вулиці та площі мити, ні повітря від пилу очищати. Малий дуже.

Якось удосвіта накрапав-гуляв Дощик на зеленому лузі, аж, де не візьмись — сторукий Вітрисько налетів! Позбивав калиновий цвіт із кущів, боляче смикнув за коси вербичку. А потім підхопив у небі білу Хмару — Дощикову маму — та й поніс!

Не розгубився Дощик, кинувся неньку рятувати. Перетворився він на струмок та й побіг глибокою балкою. Біг по грузькій глині, звивався поміж корінням, бувало, з круч стрибав. А потім лісом, через драговину, темні хащі. Всі перешкоди сміливо долав. Тільки Сонця боявся. З тривогою поглядав на небо: «Хоча б не висохнути, хоча б до ріки встигнути!..»

Нарешті на луку вибіг. Уже зовсім близько річка, порятунок...

Але ось виглянуло Сонце. Ой! Дощик — під лопухи.

Та сил уже не стало. Закінчилася лука. Далі — пісок. Сухий та гарячий. Хоч як горнувся Дощик до Землі, а відчув, що Сонце висушує його, перетворює на пару, піднімає у височінь... Опинившись у небі, він огледівся і злякано вигукнув:

— Що це зі мною?!

— З днем народження, сину!

— Ти тут, мамо?!

— Так, так, я з тобою. Ти народився удруге. Тепер ти вже дорослий Дощ. Сміливий і дужий. Ти врятував мене. Вітрисько побачив, що ти вгору піднімаєшся, злякався та й відпустив мене. Будь же, сину, не зливою страшною, не градом, котрий все нищить, а дощем, теплим і щедрим — людям на добро. *(231 слово)*

(В. Струтинський)

Тестові завдання

1. Який дощик жив на світі?
   а) малий; б) великий; в) сильний.
2. Де удосвіта накрапав-гуляв дощик?
   а) на зеленому лузі; б) у широкому полі; в) у густому лісі.
3. Хто заважав йому гуляти?
   а) сонечко; б) хмаринка; в) вітер.
4. На що перетворився дощик?
   а) на річку; б) на струмок; в) на туман.
5. Чого він боявся?
   а) вітру; б) сонечка; в) грози.
6. Яким став дощик, опинившись у небі?
   а) тихим і спокійним;
   б) страшною зливою;
   в) сміливим і дужим.

Замурзаний черевичок

І такий уже Петрик лінько — сам не хоче ні вдягатися, ні взуватися! Сяде на стільчик, простягне одну ногу, другу, а черевички йому завжди взуває бабуся.

— Дивись, онучку, — каже бабуся, — це так просто!

Петрик нічого на те. Тільки сопе та носом шморгає.

Чистити свої черевички Петрик теж не хоче. Коли йде з дитячого садочка, то жодної калюжі не промине. А вдома скине брудну взуванку, жбурне в куток, а сам швидше гратися з котом Поціпоном.

— Знов твої черевички брудні, — каже бабуся. — Ти б хоч з Поціпона приклад брав. Він і кожушка свого, і лапки завжди чепурить...

Якось, збираючись у дитсадок, Петрик, як завжди, сів на стільчик і простяг ногу. Бабуся до блиску натерла йому правий черевичок. Аж раптом на кухні щось люто зашипіло — то збігло молоко. Бабуся кинулась туди. У метушні вона забула, що один черевичок у Петрика почищений, аж сяє, а другий лишився брудним. Так і пішов Петрик у дитсадок.

Дівчатка й хлопчики — усі такі чепурненькі, охайні — обступили Петрика, загукали:

— Гляньте, один черевичок у нього чистий, а другий замурзаний.

— Це в нього один на свято, а другий на будень.

— Сміхота!

Петрик знітився, глянув на свою взуванку. Так і є: правий блищить, а лівий — брудний-брудний.

— Це бабуся не встигла... — промовив він.

Діти засміялися ще дужче, навіть у долоні заплескали.

— Чуєте? Йому чистить черевички бабуся!

— А з ложки вона тебе не годує?

— Я сам їм, — набурмосився Петрик.

— А ти попросив би, щоб за тебе бабуся і їла...

Петрикові було дуже соромно, аж вуха йому почервоніли... *(245 слів)*

(В. Бережний)

Тестові завдання

1. Хто кожного ранку вдягає й взуває Петрика?
   а) мамуся;
   б) бабуся;
   в) сестричка.
2. Чому Петрик не вчиться взуватися?
   а) не може;
   б) ліниться;
   в) не дозволяють батьки.

3. У яких черевиках Петрик прийшов у садок?
   а) в чистих;
   б) в брудних;
   в) правий чистий, лівий брудний.

4. Чому Петрик прийшов у таких черевиках?
   а) у метушні бабуся забула почистити;
   б) Петрик не встиг почистити;
   в) мама спізнювалася на роботу.

5. Як це сприйняли діти у дитсадочку?
   а) засміялися;
   б) похвалили Петрика;
   в) стали сумними.

6. Чи сподобалося це Петрикові?
   а) ні; б) так; в) не дуже.

Одуд

Поїхав батько в ліс по дрова ще зранку, а повернувся ополудні. Йшов коло воза й тримав у руках віжки, а побачив Андрійка у дворі й поманив пальцем.

— А в мене для тебе є гостинець, — сказав і всміхнувся хитрувато. — Поглянь ось.

І дістав із-за пазухи птаха, якого Андрійкові бачити не доводилось.

— Одуд, — пояснив батько. — Потримай, поки дрова скидаю.

Взяв Андрійко одуда — й погляду відірвати від нього не може. Височенький чубчик на голові в одуда настовбурчився, і видно, сердиться птах. Мабуть, тому сердиться, що в неволю потрапив.

— Тату, — мовив Андрійко, — а як одуд попався? Може, випустити, хай собі летить на волю?

— Не полетить, — сумно сказав батько. — Не полетить, бо в нього праве крильце перебите.

І вже коли зайшли до хати, розповів:

— Складаю гілляки на воза, аж дивлюся — молоденький одуд! Ну зовсім близько од мене, ось простягну руку і дістану. Я на

одуда дивлюся, а він на мене. Чого ж ти не тікаєш, думаю. А потім бачу — одне крильце відвисає у нього, відвисає і на землю впало. Узяв його, оглянув — скалічений, уже не полетить. То я за пазуху поклав, додому його оце привіз.

— Що ж ми робитимемо з ним? — поспитала мати. — Хіба одуд житиме в неволі?

— Підлікуємо, — сказав батько, — а потім і випустимо.

— Ану, — звернувся до Андрійка, — потримай, ранку йому присиплемо порошком.

Узяв хлопець двома руками одуда й навіть почув, як через пір'ячко б'ється пташине серце. Батько однією рукою обережно відтягнув поранене крильце, другою присипав пошкоджене місце. А потім тоненьким бинтом підв'язав крило, щоб не відвисало. І чудно було дивитися Андрійкові на забинтованого одуда, й жалко.

— Пусти на долівку, хай походить, — мовив батько.

Одуд, ставши на долівку, хитнувся, ніби збирався впасти, далі відійшов від ліжка. І задивився у вікно — так і здається, що злетить ось-ось.

— Отак і житиме у нас? — поспитав Андрійко.

— Поки видужає, — відповів батько. — А там і випустимо. *(297 слів)*

(За Є. Гуцалом)

Тестові завдання

1. Куди їздив батько Ігоря?
   а) в ліс по дрова; б) в ліс по гриби; в) до магазину.
2. Який гостинець він привіз сину?
   а) одуда; б) лелеку; в) їжачка.
3. Чому батько не погодився на пропозицію сина випустити птаха на волю?
   а) птах був дуже малий;
   б) в птаха була зламана лапка;
   в) в птаха було поранене крильце.

4. Яку допомогу вони надали птахові?
   а) перев'язали лапку;
   б) присипали ранку і підв'язали крило;
   в) нагодували його.
5. Як поводився птах?
   а) грався з хлопцем;
   б) літав по кімнаті;
   в) задивлявся у вікно.
6. Як довго батько і син збиралися тримати птаха у себе?
   а) поки видужає; б) до весни; в) до літа.

4 клас

Усмішка

Блакитне небо дихало на землю теплом. Був травневий сонячний ранок. На зелених луках, що починалися зараз же за селом, розквітнули жовті кульбабки, дзвеніли бджоли й джмелі, у блакитному небі грав на срібних струнах жайворонок.

Цієї тихої ранкової хвилини з хати вийшла маленька дівчинка. У неї були блакитні очі, біле, мов спіла пшениця, волосся. Вона почимчикувала зеленими луками. Побачила барвистого метелика й усміхнулась, їй стало так радісно, що захотілося, аби цілий світ бачив її усмішку.

Усміхалася дівчинка й тупала за метеликом. Він летів повагом, не поспішаючи.

Коли це дівчинка побачила діда. Він ішов їй назустріч. Погляд його був похмурий, брови насуплені, в очах — злість. Дівчинка несла назустріч дідові усмішку. Вона сподівалася: ось зараз і він усміхнеться. Невже в такий радісний день можна бути похмурим і непривітним? Уже в глибині її душі піднялася маленька хвиля страху, але вона усміхалась, вона несла назустріч дідові свою усмішку й закликала його: «Усміхніться й ви, дідусю!»

Та дід не усміхнувся. Погляд його залишався похмурий, брови — насуплені, очі — злі.

Страх оволодів серцем дівчинки. Усмішка погасла на її лиці. І тої ж хвилини їй здалося, що затьмарився, спохмурнів цілий світ. Зелений луг посірів. Жовті сонечка кульбабок перетворилися на фіолетові плями, блакитне небо стало бліде, а срібна пісня жайворонка тремтіла, мов той струмок, що ось-ось помре.

Дівчинка заплакала. За хвилину дід уже був далеко. Вона бачила тепер його спину, але й спина здавалася їй злою і непривітною.

Дівчинка йшла собі луками далі. Її серце затремтіло, коли вона побачила — знову назустріч хтось іде. Придивляється — аж то бабуся, з ціпком старенька дибає.

Дівчинка насторожилась і запитливо глянула в її очі. Бабуся усміхнулась. І така була добра та щира її усмішка, що цілий світ навколо дівчинки знову ожив, заграв, заспівав, переливаючись усякими барвами. Мов маленькі сонця, знову заясніли кульбабки, задзвеніли бджоли й джмелі, заграв на срібних струнах жайворонок. *(324 слова)*

(За В. Сухомлинським)

Тестові завдання

1. Чому усміхнулася дівчинка?
   а) стало радісно;
   б) хтось її розсмішив;
   в) побачила щось цікаве.
2. Яке почуття у дівчинки викликала зустріч з дідусем?
   а) здивування; б) страху; в) радості.
3. Чому дівчинка злякалася дідуся?
   а) він був дуже старий;
   б) він був похмурий і злий;
   в) він несподівано з'явився.
4. Яким став навколо неї світ?
   а) похмурим, непривітним;
   б) різнобарвним, привітним;
   в) байдужим.

5. Чому насторожилась дівчинка?
   а) щось зашаруділо в траві;
   б) знову назустріч хтось ішов;
   в) навкруги була тиша.

6. Що повернуло дівчинці гарний настрій?
   а) усмішка бабусі; б) яскраве сонечко; в) пташиний спів.

Чудесні пташки

Петрик жив зі своїми батьками на околиці великого міста. Якраз навпроти їхнього будинку стояла старенька хатиночка. Утій хатиночці жила старенька бабуся. Біля її хатки був величезний город, де росли картопля, цибуля, морква, петрушка, з десяток соняшників, а серед городини цвіли голубі кручені паничі та червоногарячі айстри. І ще росли там дві яблуні — одна антонівка, а друга путивка... Яблуні щовесни рясно цвіли ніжним цвітом та яблук на них родило мало, бо листя об'їдала гусінь, і як і достигне якийсь там десяток, — всі були червиві...

Чому?

Та тому, що шкідники — плодожерки та золотогузка — звивали собі на яблунях кубельця з яєчками. Навесні з цих яєчок виплоджувалася ненажерлива гусінь, що поїдала яблука. А старенька бабуся не мала сил пооббирати кубельця.

Якось Петрик приніс у хату кілька дощечок та почав ці дощечки стругати.

— І що ти майструєш? — запитав татко.

— Я, татку, хочу зробити шпаківню! Повісимо шпаківницю на каштані, прилетять навесні птахи, оселяться у нас і виведуть діточок... А як шпак, тату, співає, якби ти знав!

Татко усміхнувся.

— Я, Петрику, знаю, як співають шпаки! Вони не лише хорошe співають. Шпаки садки наші, наші ліси й поля від шкідників бережуть, від гусені, від сарани, совки... Хочеш, я допоможу тобі шпаківню змайструвати?

Шпаківню було зроблено й повішено на каштані. А на тому каштані, у стовбурі, височенько над землею було невеличке дупло.

Література

1. *Бібік Н. М., Бондаренко Л. С., Коваль Н. С.* Журавлик: Пробний підр. для 2 кл. чотиріч. і 1 кл. триріч. початк. шк. — К.: Освіта, 1996. —112 с.
2. *Джерельце*: 36 худож. творів для учнів мол. шк. віку/Упорядник Л. Н. Кіліченко. — 4-е вид. — К.: Рад. шк., 1989. — 190 с.
3. *Зимульдинова А. С., Скрипченко Н. Ф.* Дидактический материал по развитию речи учащихся первого класса: Пособие для учителя. — К.: Рад. шк., 1989. — 144 с.
4. *Козуб О. В., Мельничайко О. І.* Збірник текстів для переказів з української мови. 2(1)–4(3) класи. — Тернопіль: Богдан, 1997. — 64 с.
5. *Контроль* та оцінювання навчальних досягнень учнів початкової школи. Методичні рекомендації/Авторський колектив: Бібік Н. М. (керівник), Савченко О. Я., Байбара Т. М., Вашуленко М. С. та ін. — К: Початкова школа, 2002. — 128 с.
6. *Читанка* «Чиста криниця»: Пробн. підруч. для 4 кл. чотириріч. та 3 кл. триріч. початк. шк./С. С. Коструба, Н. С. Іватьо, О. Д. Жовнір. — К.: Форум, 2002. — 351 с.
7. *Лаврентьєва Г. П.* Джерела доброти: Навч.-метод. посібник для роботи з дітьми в дошкіл. закладах, школі та сім'ї. — К.: А.С.К., 1998. — 304 с.
8. *Програми* для середньої загальноосвітньої школи. 1–2 класи. К.: Початкова школа, 2001. — 291 с.
9. *Програми* для середньої загальноосвітньої школи. 3–4 класи. — К.: Початкова школа, 2003. — 296 с.
10. *Сапун Г. М.* Збірник диктантів з української мови для початкових класів. — Тернопіль: Підручники і посібники, 1997. — 96 с.
11. *Сухомлинський В. О.* Гаряча квітка. Оповідання та казки. Для мол. шк. віку. — К.: Веселка, 1978. — 103 с.
12. *Сухомлинський В. О.* Чиста криниця: Казки, оповідання, етюди: Для сімейного читання/Упоряд. О. В. Сухомлинської; Передмова Д. С. Чередниченка; Худож. оформл. Н. В. Сосніної. — К.: Веселка, 1993. — 287 с. (Шк. б-ка).
13. *Уліщенко А. Б., Рисована З. Г.* Українська мова. Диктанти. 1–4 класи. — Х.: Торсінг, 2002. — 336 с.
14. *Яришева Н. Ф.* Основи природознавства. Природа України. — К.: Вища шк., 1995 — 355 с.

Навчальне видання

ПЕТРЮК Лариса Петрівна
РИСОВАНА Зінаїда Георгіївна

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
по проведенню тематичного оцінювання
з української мови в початковій школі

Відповідальний за випуск *К. В. Новак*
Художній редактор *С. Е. Кулинич*
Комп'ютерна верстка *І. В. Чернуха*
Коректор *Н. С. Дорохіна*

Підписано до друку 28.08.2003. Формат 60×90/16. Папір газетний.
Друк офсетний. Гарнітура шкільна. Умов. друк. арк. 8,0.

Видавництво «Світ дитинства».
Україна, 61050, м. Харків, вул. Руставелі, 4/20.

Петрюк Л. П., Рисована З. Г.

П30 Методичні рекомендації по проведенню тематичного оцінювання з української мови в початковій школі. — Х.: Світ дитинства, 2003. — 128 с.

ISBN 966-544-305-4.

Методичні рекомендації відповідають навчальним програмам і містять завдання до всіх видів перевірок знать і вмінь учнів (аудіювання, діалог, усний та письмовий перекази, усний твір, мовні знання й уміння, диктанти, списування). Типи й кількість перевірок відповідають методичним рекомендаціям Міністерства освіти і науки України 2002 р. «Контроль та оцінювання навчальних досягнень учнів початкової школи»

Видання містить текстові контрольні роботи у двох варіантах по кожній мовній темі. Призначено для вчителів початкової школи.

УДК 807
ББК 74.261.4